

from L.-E. Halkin, F. Bierlaire, R. Hoven,
Opera omnia Desiderii Erasmi Roterodami,
 vol. I.3, *Colloquia*

(Amsterdam 1972) 555–558

from OPEN ACCESS => <https://library.oapen.org/>

IVVENIS. Cupio paucis te consulere, si vacat.

ECHO. Vacat.

IVVENIS. Et si venio tibi gratus iuuenis.

5 ECHO. Venis.

IVVENIS. Sed potesne mihi et de futuris dicere verum, Echo?

ECHO. Ἐχῶ.

IVVENIS. Et Graece nosti? Quid istuc noui?

ECHO. Noui.

10 IVVENIS. Qualia tibi videntur Musarum studia?

ECHO. Δία.

IVVENIS. Censes igitur terendos autores qui conducunt ad bonas literas?

ECHO. Teras.

15 IVVENIS. Quam igitur mentem habent isti qui haec studia linguis traducunt suis?

ECHO. Suis.

IVVENIS. Sed vtinam harum cultores similiter essent et pietatis studiosi.

ECHO. O si.

IVVENIS. Nunc quorundam improbitas omnes reddit inuisos.

20 ECHO. Ἴσως.

IVVENIS. Et multis hominum peccatum confertur in nomen eruditionis.

I ECHO *K L*: IVVENIS, ECHO *M-Q*

1 Ce dialogue de 1526 a peut-être été inspiré à Érasme par d'amusantes chansons polyphoniques de l'époque; voir J. C. Margolin, *Érasme et la musique*, Paris, 1965, p. 69. L'humaniste y réussit un «tour de force» linguistique: *Echo* répond chaque fois par deux syllabes – en latin ou en grec – qui «font écho» aux dernières syllabes prononcés en latin par *Iuuenis*. Les mots grecs doivent être dits, non selon la prononcia-

tion préconisée par Érasme dans son *Dialogus de recta latini graecique sermonis pronunciatione* (édité en 1528) et connue plus tard sous le nom de «prononciation érasmiennne», mais selon la prononciation byzantine ou reuchlinienne, caractérisée notamment par l'iotacisme (ι, η, υ, ει, οι prononcés i); voir ll. 21–22, 72–73, 85–86, 87–88, 89–90.

ECHO. "Ονοις.

IUVVENIS. Atqui vulgo videntur non infimi.

ECHO. Fimi.

25 IUVVENIS. Quid facere censes eos qui terunt aetatem in sophistico doctrinae genere?

ECHO. Nere.

IUVVENIS. Fortasse telas araneorum.

ECHO. Harum.

30 IUVVENIS. Ac Penelopes telas texunt ac retexunt.

ECHO. Texunt.

IUVVENIS. Cui suades vt me dem vitae instituto?

ECHO. Tuto.

IUVVENIS. Erit auspicatum, si vxorem duxero?

35 ECHO. Sero.

IUVVENIS. Quid si mihi veniat vsu, quod his qui incidunt in vxores parum pudicas parumque frugiferas?

ECHO. Feras.

IUVVENIS. Atqui cum talibus morte durior est vita.

40 ECHO. Vita.

IUVVENIS. Siccine in rebus humanis dominari fortunam?

ECHO. Vnam.

IUVVENIS. Magis fortasse expedit, vt aliquis prae coniugio monachi institutum eligat.

45 ECHO. Ligat.

IUVVENIS. Quid superest remedii, vbi quem astrinxerit iam nodus insolubilis?

ECHO. Bilis.

IUVVENIS. Attamen miserum est homines viuere solos.

ECHO. "Ολως.

50 IUVVENIS. Cuiusmodi censes horum temporum plerosque monachos?

ECHO. "Αχος.

IUVVENIS. Quid igitur istos mouet, qui suspiciunt illos vt semideos?

ECHO. Δέος.

IUVVENIS. Quid captant plerique qui ambiunt sacerdotium?

55 ECHO. Otium.

IUVVENIS. Praeterea nihil habet sacerdos?

ECHO. Κέρδος.

28 Fortasse *K*: Fortassis *L-Q*

28 *telas araneorum* Voir *Adag.* 367 (*LB* II, 169 C): «Araneorum telas texere. Est in re friuola nulliusque frugis infinitum atque anxium capere laborem».

30 *Penelopes ... retexunt* Voir *Adag.* 342 (*LB* II, 168 B): «Est inanem operam sumere et

rursum destruere quod effeceris»; Cic. *Ac.* 2, 29, 95; Otto No. 1379; *Moria*, *LB* IV, 468 A; *De pueris*, *ASD* I, 2, p. 43, l. 20.
48 *Attamen ... solos* Voir *Gn.* 2, 18: «Non est bonum esse hominem solum.»

IVVENIS. Quid bonae rei contingit illis qui fiunt episcopi?

ECHO. Κόποι.

60 IVVENIS. At nulli magis viuunt in ocio.

ECHO. Scio.

IVVENIS. Quae res illos admonere poterit, vt intelligant quantum sustineant onus?

ECHO. 'Ο νοῦς.

65 IVVENIS. Ergo res praeclara est sacerdotium, si quis se in eo gerendo qualem oportet praebeat.

ECHO. Beat.

IVVENIS. Quid fructus erit, si me conferam in aulas eorum, qui praecellunt monarchica dignitate?

70 ECHO. Ate.

IVVENIS. At non paucos video qui solent illinc sibi praeclaram felicitatem a|riolari.

ECHO. Λάροι.

IVVENIS. At interim, dum incedunt holosericati, vulgo videntur homines magnifici.

75 ECHO. Fici.

IVVENIS. Foris igitur aureos, intus ficulnos homines dicis, si quis inspiciat cominus?

ECHO. Minus.

80 IVVENIS. Nihil igitur praeclari sunt, quos pro diis veneramur byssinos.

ECHO. Σίνος.

IVVENIS. Nec militare genus magno aestimabis fortasse.

ECHO. Asse.

IVVENIS. Magnum quiddam pollicentur, qui e syderibus et futura praedicunt astrologi.

85 ECHO. Λόγοι.

IVVENIS. At strenue laborant grammatici.

ECHO. Εἰςῆ.

IVVENIS. Non placent, opinor, legulei homines semper famelici.

68 aulas K-N: aulam O-Q

70 Ate La déesse du malheur, du châtement et de la vengeance; voir *Adag.* 613 (LB II, 265 E): «Ira omnium tardissime senescit.»

72 ariolari Voir *Adag.* 2425 (LB II, 834 D): «Ariolari prouerbio dicebatur, qui nihil adferret certi nihilque praesentis emolumentum, verum in dicm modo pollicitaretur.» Voir aussi *Ἰχθυοφαγία*, p. 500, l. 180.

73 Λάροι Voir *Adag.* 1133 (LB II, 458 E): «In garrulum ac vecordem dicebatur,

praecipue qui cuiusuis rei cupiditate deceptus capitur»; Lucian. *M. Cond.* 3.

77 aureos ... homines Voir *Adag.* 685 (LB II, 295 E): «virum ficulnum appellant mollem atque inutilem»; Theocr. 10, 45; Aristoph. *Plut.* 946; D, p. 157, n. l. 1022. Quant à l'expression χρύσειοι ἄνδρες, elle se rencontre également chez Theocr. 12, 16.

84-85 Sur ce sujet, voir Kohls, *op. cit.*, t. I, pp. 43-45; *Moria*, LB IV, 434 B; *Panegr. ad Philip.*, LB IV, 543 C.

- 90 ECHO. Λύκοι.
 IUVVENIS. Qualis ero, si fiam opifex?
 ECHO. Fex.
 IUVVENIS. Itane nihil praeterea adferunt artes boni aut mali?
 ECHO. Ali.
- 95 IUVVENIS. Fuerone beatus, si perseueraro in bonis literis?
 ECHO. Eris.
 IUVVENIS. Sed quae res dabit, vt adsit pietas?
 ECHO. Aetas.
 IUVVENIS. Decem iam annos aetatem triui in Cicerone.
- 100 ECHO. Ὅνε.
 IUVVENIS. Vnde tibi subit me asinum dicere?
 ECHO. E re.
 IUVVENIS. Fortassis hoc dicis, non sic huic incumbendum vt alios relinquam.
 ECHO. Inquam.
- 105 IUVVENIS. Non placet igitur is, qui se per omnem vitam tantum in hoc torqueat,
 vt fiat Ciceronianus?
 ECHO. Ἄνοϋς.
 IUVVENIS. Quid superest natu grandibus, quorum aetas ad haec discenda non
 est tempestiua?
- 110 ECHO. Stiua.
 IUVVENIS. Facundior esses, opinor, si longius abessem.
 ECHO. Essem.
 IUVVENIS. Non me delectant sermones dissyllabi.
 ECHO. Abi.
- 115 IUVVENIS. Coepi prior, video non posse vitari quin posterior desinas.
 ECHO. Sinas.
 IUVVENIS. Iam igitur tibi videor satis instructus ad ea probe gerenda quae sunt
 in vita?
 ECHO. Ita.
- 120 IUVVENIS. Proinde si me voles abire, dicito.
 ECHO. Ito.

95 perseueraro *K-N*: perseuerauero *O-Q*

99-107 Sur ce passage, qui annonce le
Ciceronianus, voir P. Mesnard, *La bataille
 du Ciceronianus*, dans *Études*, Paris, 1968,

p. 246. Les deux répliques grecques (ll. 100
 et 107) sont particulièrement vives.